Ч. 275 Пятниця 8 (21) грудня 1900. Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік К. 4·80

на пів року „ 2·40

на чверть року „ 1·20

місячно . . „ —·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік К. 10·80

на пів року „ 5·40

на чверть року „ 2·70

місячно . . „ —·90

Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(З сойму краевого. — Справа управильненя краевих фінансів. — Вісти з Хіни. — З полудневої Африки.)

Перше засідане сегорічної соймової сесиї відбуло сяві второк перед полуднем. На тім засіданю між иншими явив ся також п. Міністер для Галичини др. Пєнтак. По годині 11-ій п. Маршалок отворив засідане, а потім промовив. На вступі зазначив, що сойм скликано лиш головно для ухваленя провізориї буджетової і правительственного проекту о заведеню додатку до державного податку від горівки. З тої причини Виділ краевий предложить всі свої справозданя і внесеня аж коли збере ся знов на властиву сесию. Тепер п. Маршалок стверджує лише добру волю правительства що-до его предложеня о додатку до податку від горівки. Той закон обтяжує консументів і дітане найважнійшу галузь промислу в краю, але він ще найменше болючий і позволить повернути до стопи додатків з перед року а в будучих кількох літах можна буде покрити видатки буджетові враз з їх нормальним збільшенем без затяганя позичок. — Відтак попросив п. Маршалок палату, щоби предложені нині Виділом краевим внесеня що-до помочи для населеня потерпівшого від елементарних нещасть полагодила вже на найблизшій сесиї. Шкода в кільканайцятьох повітах доходить до 9 міліонів. Попри щедру поміч державну мусить і край дати поміч на направу доріг і мостів а кромі того зажадати від держави безпроцентової позички на реґуляцию рік. То нині первородне жадане краю. Опісля п. Маршалок згадавши о гостині Цісаря в краю і о промові Цісаря в Яслі до шляхти, закінчив окликом в честь Монарха. — По тім промовив п. Намістник. На початку зазначив, що ще не знає, коли сойм на ново буде скликаний; то зависить від політичної ситуациї. Відтак говорив о проекті додатку горівчаного і о помочи для потерпівших від елементарних нещасть. Відтак слідували перші читаня і вибори до комісий. Правительствене предложене о додатку до податку від горівки відослано до комісиї. Засідане скінчило ся о години 1 мін. 50. Слідуюче відбуде ся завтра.

Правительственна акция, аби управильнити краеві фінанси при помочи ухваленя соймами додатку до горівчаного податку не повела ся. Іменно один з соймів, а то дальматиньский, не ухвалив закона і відкинув правительствене предложене. Супротив того і ухвали всіх инших соймів, котрі закон приняли не мають значіня, бо до важности закона треба однодушної ухвали всіх соймів. Однако правительство не покинуло гадки прийти в помочию краевим фінансам і як пише Wiener Abendpost наміряе предложити парляментови зараз по зібраню Ради державної проект закона на підвисшене податку від горівки, з чого часть мае ся признати краевим фондам. Очевидно, що той закон не буде вже міг війти в житє від 1 січня 1901, але можна надіяти ся, що на кождий спосіб зачне обовязувати ще в році 1901.

В справі Крети, котра була трохи занепокоїла турецке правительство, одержала Туреччина від свого посла в Римі донесене, що італіяньске правительство не приймило супротив кн. Юрия грецкого в тій справі ніяких зобовязань і не мае наміру поки-що міша и ся в ту справу. На будучність Італія заявила, що колиби котра держава порушила справу независимости Крети, то й она приличить ся до того. Як зачувати то й з Петербурга забезпечили Туреччину, що Росия також не буде тепер до тої справи мішати ся.

З полудневої Африки доносить Evening Standard, що з причини нападу Бурів на анґлійскі кольонії в Капляндї, мусів ґен. Нокс понехати походу за Деветом і вернути назад над ріку Оранж. Девет мае мати з собою 4500 людий, і стоїть на північний всхід від Ледібранду, де кождої хвилї дожидають більшої битви. Бюро Райтера довідує ся, що ті вісти уважають в урядових кругах за пересадні. Девет не мае більше як 3000 людий з собою, а відділ Бурів, що напав на Капляндї, не виносить більше як 700 людий. Можлива річ, що часть войск ґенерала Нокса вернула ся, аби звернути ся против Бурів в Капляндї.

8)

ПИСЬМО і МОВА.

(Написав К. Вербин.)

(Дальше).

Хто хоче всесторонно розуміти взагалі людску мову, а не лиш вивчити ся одної або другої, як дячок читати псалтиру, той мусить вникнути в глубину мови, в еї суть, значить ся, в еї природу. А мова так тісно звязана з чоловіком, що не лиш родить ся, жие, розвивае ся і вмирае так само як і він, але навіть і прибирае такі самі види, як і твори его рук і духа. Слова родять ся, жиють, розвивають ся, карніють і завмирають; мова людска веде завсїди борбу о свое істноване, а сліди тої борби пишуть історию еї розвитку або дають матерьял до еї археольоґії. Длятого, щоби добре зрозуміти дійстне значіне якоїсь мови, не досить лиш розбирати еї зі становища граматики, або лиш самого способу писаня, але треба розсліджувати еї зі становища цілої еї природи. Того у нас доси не роблено, і тому удало ся декому зробити заколот. У нас вела ся довгі літа, та ще й нинї веде ся борба чисто лиш о зверхну форму, о сам спосіб писаня, але глубше в річ ніхто не вглядав, і то стало ся причиною, що декому, кому на тім залежало, удало ся переконати часть наших людий, знаючих мало що більше як читати і писати, що наша мова а росийска, то одна, бо обі уживають однакового письма. Тимчасом, як ми то вже виказали, обі так відбігли від себе, що з природної конечности мусять творити дві окремі независимі від себе мови. Дальшим на то доказом есть ще й та обставина, що обі ті мови витворили свої окремі нарічия.

Після Ом. Огоновского, розріжняемо в нашій мові три головні нарічия: 1) Червоноруске, яким говорять: а) в Росиї, в західній части Волиньскої і Подільскої ґубернії, а по части в Бесарабії і Люблиньскій ґубернії; — б) в Австро-Угорщині, іменно же у всхідній Галичині, на Буковині і на Угорщині. — 2) Українське нарічие, найбільше, найкрасше і наймельодийнійше зі всїх, котрим говорять в ґуберніях: Харківскій, Полтавскій, Катеринославскій, майже в цілій Київскій, а по части й в инших сторонах. Ми мали нагоду чути се нарічие з уст селян в Київскій ґубернії, і можемо з власного досьвіду сказати, що оно під взглядом вимови — розумие ся, з виїмкою самих черт нарічия — і мельодийности так мало ріжнить ся від мови наших селян в Коломийщині, що в першій хвили може кождому здавати ся, що він стрітив ся з нашими селянами з над Прута. Особливо чисто говорять жінки. Ся східність українського нарічия з галицким укріпила нас в тім переконаню, що деякі молодші писателї в Україні очевидно за мало вникають, за мало вслухують ся в живу мову народу, а більше накручують писану мову на свій лад і під впливом росийщини, з чого виходить тота чудачність їх письменної мови, яка нас Галичан иноді так дуже разить. В тім ми й добачуемо причину того, що схарактеризували повисше словами: „Трохи вчуння, трохи вдатку“. Наконець — 3) нарічие то Поліске. Кожде з тих нарічий мае ще й по кілька своїх піднарічий, а в кождім піднарічию знайде ся знов і якийсь говір.

Коли тепер возьмемо на увагу всі ті нарічия і піднарічия та говори, то покаже ся насамперед, що всі они, мимо своїх ріжниць, мають так богато чогось спільного в собі, так богато східности, що коли би вибрати для кождого нарічия і піднарічия по одному чоловіці, і звести їх до купи, то они би дуже легко і без всякої трудности порозуміли ся з собою. Так есть і дійстно. Коли наші Гуцули підуть на трачку до Росиї, они там без трудности порозумівають ся з нашими людьми на Волини або на Поділю; тамошні люди уважають їх за своїх, а кажуть лиш, що они прийшли з „цісарщини“, себто з Австрийскої монархії. Так само розмовить ся селянин з Волині з селянином з Київщини, і уважае его за свого, а робить між ним а собою лиш таку ріжницю, як н. пр. наш Гуцул між собою а людьми з долів, котрих називае иноді „бойками“. Впрочім нема ніякої ріжниції.

Зовсім инакше представить ся річ, коли би ми н. пр. звели кількох селян в глубокої Росиї з нашими людьми і заставили їх розмовляти ся з собою; тогди би зараз показало ся хто свій, а хто не свій. Ми мали нагоду бачити в Росиї і такий случай. Між росийскими селянами есть богато богомільних людий, котрі ходять сьвітами на прощі, помолити ся особливо перед чудотворними образами Пречистої Діви. Отже в однім селї на Волини

Новинки.

Львів дня 20 го грудня 1900.

— Іменованя. Системізовані посади судових ад'юнктів надано ад'юнктам: Ф. Лозиньскому в Перемишли, Ад. Жмуркови в Теребовли, др. М. Малевскому в Заболотов, Ж. Гелісови в Ліску, В. Заворови в Бібрці, К. Венгровскому в Косові, Ал. Козьолови в Коломиї і Т. Питляреви в Бродах. Судовими ад'юнктами іменовано: авскультанта Б. Бентковского для Янова і нотарияльного кандидата Б. Рада для Борщева.

— Перенесеня. П. Мінїстер судівництва перенїс судових ад'юнктів: дра Д. Евгля з Окулинець до Бродів, С Бодаковского з Куликова до Коломиї, Ад. Бачиньского з Белза до Добромиля, дра Аш. Рапапорта з Кімполюнґа до Черновець, Т. Ясеницкого з Ліска до Чорткова, Ф. Вольского з Сянока до Ліска, І. Колчикевича з Борщева до Сколього, Вл. Дукета з Ліска до Сянока, Ст. Ковзацкого з Ст. Самбора до Сокаля, Вол. Федака з Богородчан до Ходорова, дра І. Мерженьского з Делятина до Золочева, Казимира Богосевича з Рожнятова до Отинії, Яц. Бая з Грималова до Радимна, С. Донїхта з Рудок до Рожнїтова, дра М. Давида з Дорни до Садаґури, М. Богуцкого з Мільвиці до Городка, Г. Лончиньского з Лопатина до Угнова.

— Преконїзация галицких епископів. На оногдашнім консисторі преконїзував Папа новоіменованих епископів, а межи ними: митрополита Шептицкого, архієпископа Більчевского і епископа Пельчара, а також кс. Анатоля Новака з Кракова на титулярного епископа в Іренополїс.

— Депутация, зложена з Вп. пп. проф. Калужняцкого, радника Ясеницкого і оо. Костецкого, Левіцького і Матейкова, була недавно в Станиславові у впр. митрополита Шептицкого, поздоровити его з іменованєм в імени буков. унїятів.

— З львівскої аепархії. Презенти одержали оо.: Дам. Свистун з Ощуцка на Черниxів, Сев. Наконечний на Піднїстряни, Іларий Гучковский на Красне, Теоф. Копистяньский на Клебанівку, Дм. Король на Сарянчуки, Ник. Садовский на Шибалин, Теоф. Войтович на Козару. — Правительство асиґнувало платню для приватних сотрудників в Дубківцях і Стрілівці на один рік. — О. Алекс. Гутковский з Палчинець одержав завідательство в Плїснявах. — О. Лука Захариясевич з Мизуня одержав експоноване сотрудництво в Рахини коло Долини, о. Стеф. Мохнацкий (новопост. пресвитер) сотрудництво з правом управи в Бірках малих, о. Петро Гарух з Камянок сотрудництво в Сушні, а о. Волод. Куницкий (новопост. пресвитер) сотрудництво в Камянках.

— Виділ філії руского товариства педаґоґічного в Станиславові урядже дня 22-го с. м. в комнатах „Руской Бесїди“ (ул. Собіского ч. 18) першу конференцию для своїх членів з таким порядком дневним: 1) Відчит „Заслуги руских письменників на поли педаґоґічнім“ (прелеґент п. Мих. Девоссер). 2) Розговори на тему: „Причини зінсованя молодежи шкільної по селах і містах та способи заряджения злому“ (прелеґент п. Мар. Якимовский). Початок о 5 год. по полудни. Вступ безплатний.

— Похорон Олександра Кониского відбув ся 14 грудня при великім здвигу народу. Щоби віддати останню прислугу померлому талантовитому письменникови і енергічному громадскому діячеви, зібрало ся велике число людий, які знали близько покійного і поважали его талант. Цїлу дорогу від Благовіщеньскої церкви до Байкового цминтаря несла трумну унїверситетска молодїж. На гроб зложено поверх десяти вінцїв; тут же виголошено кілька глубоко трогаючих бесїд, в яких приголошувано загальні заслуги покійного як україньского письменника і борця в протягу майже півстолїтної лїтературної борні за ідеали правди і добро рідного народу. Прочитано рівнож дві поезиї — одну пера Михайла Старицкого, другу, одного із молодих почитателїв таланту покійного, в якій була выяснена незамінима для української лїтератури і еї діячів утрата в особі О. Кониського, утрата, яку добре зможе оцїнити лише будучність.

— Корнила Чайківского, убийника Катерини Ілкiвної служниці при ул. Сакраментов, котрий раз утїк з вязниці суду карного через дах і сусїдні дерева а недавно тому другий раз з Кульпаркова, де був під обсервацією лїкарів, зловила жандармерия знову і відставила назад до арешту.

— Пригода в синій печері. На північній стороні італїяньского острова Капрі есть пре красна печера, довга на 56, широка на 30, а висока на 6 до 9 метрів, звана синою або ажуровою печерою. Вхід до неї есть так маленький, що лиш за погоди можна туди дістати ся, і то треба положити ся в човнї або добре прикучнути. Коли же на дворі буря, то вода замикає зовсїм печеру. В печері есть вода завсїгди спокійна і так прозора, що на 12 метрів глубоко видко крізь ню біле дно моря. Але чудовий вид представляє сама печера від того сьвітла, яке добуває ся до неї крутим отвором. Скоро в'їхати до неї, то зразу зробить ся темно; аж поволи око привикає до темноти і тогди видить всю печеру, всї свисаючі в ній з гори в ріжних видах капливцї, як би облиті темно синьою, ажуровою краскою, а всї предмети, вложені у воду, виглядають як би їх хто облїпив сріблом. Той чудовий вид в печері вабить до неї всїх подорожних, котрі случайно загостять на Капрі Так стало ся сими днями з двома даньскими подорожними. Один з них, редактор, Еміль Олфер, а другий сьпівак Отто Гой вибрали ся недавно тому на малім човні до синьої печери, щоби там налюбувати ся еї чудовим видом і побути там кілька годин. Коли так они сиділи в печері, звіяла ся на дворі буря і вода замкнула печеру, а оба подорожні попали ся несподівано у вязницю моря. Побачивши що нема ради і способу як би видобути ся з печери, постановили здати ся на ласку моря. Отже витягнули човно в якийсь кут печери і там як могли так прилагодили ся на ніч. На другий день побачили знов сине сьвітло в печері, знак, що море еї отворило і аж тогди вийшли они з печери пересидївши в ній недобровільно 16 годин. Впрочім то не перша така пригода. Перед кількома роками замкнуло море в синій печері якогось Анґлїйця і той мусїв там сидїти аж 48 годин.

Голоси приватні.

— Галичанинови“ у відповіди. Прочитавши в „Галичанинї“ ч. 274 передову статю під заголовком: „Полуофіцияльний клеветник“, видджу, що „Галичанин“ страшно розлютив ся на „Народну Часопись“ і еї редактора Кахни.

мали ми нагоду побачити такого богомольця ізза Курска, що ішов до Почаєва і станув в тім селї на ніч. То було в Росії, а мимо того корeнний Росиянин був між нашими людьми як нїмий а наші люди для него як глухі. Кілько разів він відозвав ся до наших людий, то наші люди сьміяли ся, дивили ся по собі та казали: „Кацап чогось просить, та хто его розбере, чого він хоче“. А бідачиско кацап — в Росії наші люди прозивають Росиян „кацапами“, а Росияни наших „хахлами“ — видів, що не може дати собі ради, то більше мовчав. Він впросив ся на ніч в той спосіб, що прийшов до хати і не уступив ся, а наші люди приймили его бо то подорожний, від котрого з великим трудом довідали ся лиш тілько, що він десь ізза Курска чи таки з Курска та іде до Почаєва, бо згадував про оба ті міста.

Оттак представляє ся річ в практиці. Легко то сказати в теорії, що „один язик“ а в нїм „два виговори“, а тимчасом практика показує, що то неправда; бо як би то була правда, то оба „виговори“ мусїли би мати тілько спільного в собі, що були би для людий одного і другого виговору легко зрозумілі. Додати мусимо, що Русинови лекше ще зрозуміти н. пр. російску або яку иншу славяньску мову як н. пр. російску або яку иншу славяньску мову як н.пр. Росиянинови руску, а то просто з тої причини, що дух нашої мови остав ся в далеко більшій мірі славяньским, як в деяких инших мовах славяньского походженя, от хоч би н. пр. в російскій або польскій та ческій.

Зберім же тепер коротко все то, що доси було сказано, а покаже ся ось що: Наша мова має передовсїм отсї природні услівя свого розвитку: 1) Она обнимає велику, бо 30-міліонову масу народу, котрий сполучає з собою в одну цїлість. — 2) Она есть самостійною мовою, вийшовшою з давної славяньскої, окремою від польскої, а тим більше від кождої иншої; в тій окремішности спочиває і потреба еї розвитку для просьвіти великих мас народа, котрі в противнім случаю були би засуджені на темноту і нужду економічну. — 3) Она при великій масї народа має в собі ту силу, що не лиш може сотками лїт ставити опір всяким впливам якої небудь чужої мови, але ще й може той вплив ломити загортаючи чужі елементи.

Дальшими природними услівями розвитку нашої мови суть: 4) Велике богатство слів і висловів, так, що наша мова під взглядом лексикального богатства може станути побіч найперших мов на сьвітї. То богатство слів і висловів у нас ще зовсім не зібране і тут жде нас ще велика робота. Але вже й з тої одробинки, яка зібрана, показує ся то богатство. Словар Желехівского, доси у нас найбільший, але далеко ще неповний і недокладний, містить пересїчно 68.000 слів, не вчисляючи в то висловів. Фаховий словар правничий К. Левицкого, дає переклад на пересїчно 12 000 фахових слів і висловів нїмецких. Требаж тепер ще зважити як велике богатство не зібране ще з уст народа і як велике богатство спочиває в книжках всїляких писателїв, як велика есть вже у нас вироблена своя термінольоґія в ріжних галузях науки, а з того всего можна зміркувати як величезне есть богатство нашої мови! 5) Богатство форм а в наслїдок того і легкий спосіб твореня слів та віддаваня всїляких тонкостий і ніянсів в мові. Звернемо тут увагу лиш на творене здрібнїлих слів, котрими можна висказувати найніжнїйші чувства, чого нема в ніякій иншій мові і до чого треба уживати всїляких способів описуваня. — 6) Повнота звуків в нашій мові, така, що хто уважно переробить науку о звуках з нашої граматики, може мати зовсім ясне понятє о твореню і змінах звуків в кождій иншій мові, в знимкою лиш одних носових. Ся повнота звуків есть також причиною длячого н. пр. німецкий кольонїст вивучить ся борзо і добре по руски говорити, а по польски або по російски не буде нїколи добре говорити. — 7) Наконець мельодийність нашої мови, еї придатність до сьпіву, котра ставить еї на рівні з італїяньскою. Ту мельодийність вніс в значній части руский елемент до російскої мови.

Отсе суть ті природні услівя розвитку нашої мови, котрих їй ніяка сила не відбере, бодай не так борзо і певно анї не за сто анї не за двіста лїт. То все повинно нам додавати відваги і охоти до плеканя і розвиваня нашої рідної мови, котру природа так щедро наділила і надала їй такої сили та значіня.

Скоро якась мова має природні услівя розвою, то буває так, що она навіть серед дуже трудних відносин, лиш своєю власною, внутрішною силою зачинає розвивати ся. Тогди знаходять ся люди, котрі еї підносять на висше становище, до висшого степеня розвою до сьвітлї образованої мови. Таке вже правило на сьвітї. А хоч той розвій іде зразу повільно і неправильно, то все-таки іде і добуває ся на верх ріжними способами. Єсть то знак, що жива мова не стратила своеї життєвої сили і що нарід, котрий тою мовою говорить, призначений вже самою природою до самостійного житя. В таких случаях природного розвитку двигає ся звичайно котресь одно сильнїйше наріччє мови або й два, котрі опісля зливають ся разом, доповняють ся иншими наріччями, беруть верх над ними і так виходить одна спільна для всїх образована, письменна або книжна мова. Образована мова якогось народу витворює ся природним ходом, не штучним способом на лад зліпленя якогось „воляпіку“, анї не штучним на лад „бродскої тарабарщини“. Так само не можуть великі маси народу приняти якоїсь чужої мови за свою письменну, образовану, бо тим не лиш не зискують нїчого, але противно, ще тратять: в чужій мові не можуть відразу потонути і здобути собі в ній просьвіту а з нею й добробит економічний, а своїй загоро-

кевича за переписку в 268. числі тої часописи, де той же Кахникевич, відповідаючи на питане про партиї у нас, схарактеризував москвофілів яко людий шкідливих нашому народови. Бідачиско „Галичанин“, вабравши повен рот злости, кинув ся на того Кахникевича з такою заїлостию, що здаесь, готов би его таки живцем пожерти за то, що він „дерзнулъ“ якусь „русско-народную партію“. Добре каже „Галичанин“, що не стане поучати редактора переписки Кахникевича о тім, хто то і що то москвофільска партия. „Галичанин“ встав трохи за пізно, щоби учити Кахникевича, і для того нехай не обертає кота хвостом та не називає москвофілів якоюсь „русско-народною партиею“. Про таку партию я не говорив; такої партиї поправді нема межи Русинами; бо й не може бути, а коли я „москвофілів“ назвав „партиею“, то лиш длятого, що той, котрий запитував, так їх назвав, а я не хотів ему близше описувати, кого я розумію під назвою „москвофілів“. Колиж „Галичанин“ тепер того очевидно хоче, то я ему скажу: „Москвофіли“ то ніяка партия; то люди, що відцурали ся свого народу руского а пристали на чужий ґрунт, то ренеґати, котрі роблять заколот в нашім народі, вмавляючи в него, що він „російский“ або як „Галичанин“ пише, „русский“, котре то слово в понятю „Галичанина“ значить то само, що в понятю кождого Русина, навіть і в Росиї, не то в Австриї, значить: „російский“. Длятого такої якоїсь „русско-народної партиї“ між Русинами в Галичині нема і не може бути, а хто то каже, хто то вмавляє в людий, робить в краю заколот, і ділає не лиш на шкоду руского народу, але й цілої держави, а ширячи в краю вплив чужого народу і держави, підкопує тим самим істноване австро-угорскої держави і допускає ся злочину, котрий точнійше означають відповідні параграфи закона карного. Як би того рода люди були в абсолютній Росиї, а не в конституцийній державі австрийскій, то вже би давно оперли ся на Сахаліні, де не вільно видавати ґазет не то бродскою тарабарщиною але навіть і справдешною російскою мовою. Отже „москвофіли“ то ніяка партия політична, а навіть як би дійсно була якась „русско-народная партия“, то „Галичанин“ повинен би соромити ся і ідентифікувати еї з „москвофілами“ памятаючи на то, що написала свого часу таки коренно російска ґазета „Варшавский Дневник“. А може „Галичанин“ то забув? То я ему пригадаю. Згадана ґазета написала, що то „вори і мошенники“. То тоті самі люди і їх приклонники, що свого часу „надули“ Росию і еї міністра Вишнеградского та витуманили від него 1.3 0.000 рублів, а за то післали порожні мішки ніби то на пшеницю, котру мали перевозити. То тоті самі люди і їх приклонники, що свого часу лагодили ся заводити крамниці в краю на лад подібних в Болгариї, щоби тим лекше вести аґітацию в користь Росиї і приготовляти їй дорогу до Австриї. То тоті люди, їх приклонники, що баламутили наш нарід і наклонювали его до православія. То тоті люди і їх приклонники, що на адресу „Аделя“ слали всілякі доноси до Росиї на Українців. То тоті люди, що видобувши пособія обкрадали одні других (vide ч. 481 і 482) і в котрих руках пропали пособія (коли собі добре пригадуємо 200 чи 300 рублів), котрі они везли з Києва для одного прикарпатского видавництва. То тоті люди, що наймали ся за гроші рівночасно за шпиґунів для Болгариї, Росиї і ще одної держави. А може вже досить того доброго. От тих людий і їх приклонників називаю москвофілами длятого, що они удавали і удають великих приятелів Росиї задля зарібку і баламутять наших людий, щоби тим показати що они щось роблять і недармо дістають пособія. Безперечно, що їм з тим добре, але наш нарід на тім терпить, а може потерпіти і держава. Як тепер гадає „Галичанин“: чи таких людий можна назвати партиею? Мені здає ся, що ні, навіть і не „русско-народною“. А як гадає „Галичанин“, чи коли злодій лізе в мою або чужу хату, а я то виджу, чи мені вільно кричати: Ловіть! чи страха ради дати спокій, щоби хтось не крикнув, що то „подстрекательство“? Я гадаю, що „Галичанин“ скаже, що не вільно крикнути, ибо его политическое направление ділает его недоступным до восприятія розумних аргументов.

Кирило Кахникевич.

ажують дорогу і так самі себе засуджують на тесноту і нужду.

Коли же якась мова має природні услівя до свого розвитку і зачне ся дійсно розвивати, то річию тих, котрі еї держать ся, есть, дбати про то, щоби она дійсно розвивала ся. Як то треба робити? — отсе найважнійше в теперішну пору заколоту питане для нашої суспільности.

Передовсім треба памятати на то, що чоловік показує свое висше образоване і ліпше виховане не самими пустими словами, або без душними формами. То ще не образований чоловік, котрий уміє говорити якимись такими словами, котрих другий не знає або лиш трудно може здогадати ся, а так само то ще не конче добре вихований чоловік, котрий знає як здоймати капелюх або подати комусь руку. То суть лиш поверхові форми, котрих звичайно чіпають ся люди без дійстно висшого образованя і доброго виховавя, щоби тим надати собі ніби то більшого значіня, котрого поправді не мають. Звістно загально, що люди дуже малого образованя і вихованя чіпають ся завсігди і чужої мови і чужих форм з тої простої причини, що видять в них ту висшість, котрої самі не мають. Товариских форм не так легко собі присвоїти, а впрочім можна себе на сьміх виставити в своїх кругах; за то чужою мовою а бодай чужими словами можна комусь показати свою висшість від него. Оно есть причиною, що у нас не лиш в найнизших верствах суспільности так радо переймають чужі слова, але що навіть і в кругах інтеліґенциї знаходять ся люди, котрі хотіли би конче уживати якоїсь такої мови, котрою би відзначали ся від других. Тим людем здає ся, що вже сама мова показує висше образоване, а тимчасом то неправда.

Щоби показати свою висшість, свое висше образоване, треба бути дійстно образованим, а до того треба науки. Але до науки не треба аж чужої або якоїсь штучної мови; еї можна мати і в своїй рідній, природній, лиш треба еї розвивати в тім напрямі. З першими кроками в сім напрямі зачинає ся вже й образована мова, а тогди треба еї лиш піддержувати. До того служить дім і школа. Дім може ще більше, як школа, бо ті перші основи, які виносять дитина з дому, служать їй до дальшого образованя в школі, а коли нема школи, то дім заступає і школу. Прикро сказати, але нігде правди діти, що у нас дома дуже мало хто дбає про розвій образованої мови. Діти в домах інтеліґенциї учать ся своєї мови більше так, як би еї учили ся від слуг або взагалі людий необразованих. Родителі мало дбають або таки й зовсім не дбають о то, щоби їх діти учили ся поправно говорити, щоби їх мова і їх слова були такі, яких уживає вже теперішна письменна мова, а се спиняе розвій образованої мови і лиш піддержує теперішний заколот. Шкіл не маємо тілько, кілько би нам потреба, але й ті які суть, не причиняють ся на стілько до розвитку нашої мови, як би потреба, а зло спочиває може не стілько в системі як в особах. То не в тім розвій мови і еї образоване, щоби вводити українські форми, але в тім, щоби удержати духа мови, еї чистоту, одностайність форм і висловів і вводити такі нові слова і вислови, котрі би не лиш не протавили ся духови мови, але й віддавали о скілько можна докладно понятя, для котрих призначені. Ще в більшій мірі як дім і школа повинні доглядати того розвитку всі писателі і ті, котрі ширять письменне слово, бо на них образує ся ціла суспільність. Але на жаль якраз у сих людий проявляе ся може найбільша недбалість.

(Конець буде).

Телеґрами.

Відень 20 грудня. Цісар виїздить в понеділок до Вальзе, де перебуде сьвята.

Відень 20 грудня. Neue fr. Presse довідує ся з певного жерела, що рада державна буде скликана в перших днях лютого.

Відень 20 грудня. Polit. Corresp. доносить з Ливадиї, що цар приходить скоро до здоровля і за 14 днів верне до Царского Села. Вісти о виїзді царя за границю не справджають ся.

Йоганнесбурґ 20 грудня. Сильний відділ кінноти під проводом ґен. Френча прибув 15 грудня до Кріґерсдорп. Зачувати, що Девет стоїть недалеко табору ґен. Клемента і дожидає нападу Анґлійців.

Берлин 20 грудня. Ґр. Вальдерзе поділив околиці Пекіну на округи і віддав їх під управу союзним войскам. Вальдерзе доносить, що хіньский ґен. Не зі значною силою стоїть на полудне від Пекіну, але есть надія, що супротив острої зими Хінці не відважать ся на похід.

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

TYGODNIK MÓD I POWIEŚCI

Ілюстрована часопись для женщин.

БЕЗПЛАТНО

4 томи повісти

Клим. Юнопи „Внучок" — А. Мечника „Ованес Огана" — К. Лясковского „Зужитий" — Ст. Аріеля „Улуди"

за кождий чверть рік том

одержать як „ПРЕМІЮ" передплатники галицкі.

„TYGODNIK MÓD I POWIEŚCI" в будучім 1900-тім, а в 42-їм році істнованя буде виходити під тим самим як доси літератским напрямом, з задержанем і на будуче дотеперішного отрудництва в специяльних відділах видавництва.

MODY PARYSKIE

(2.000 рисунків і 12 великих аркушів з кроями і взірцями робіт жіночих) і

GOSPODARSTWO DOMOWE,

завдяки котрим наша часопись независимо від заспокоєня потреб ума образованої женщини, запевнює її практичну хосенність ствердженої вартости.

Обітниць богатих на слова, заповідань уліпшень і реформ, якими визначують ся більше менше всї проспектові оголошеня, уникали ми доси з принципу. Тим менше могли би ми уживати їх тепер, коли читаюча публика відповіла на проявлений в Tygodnik-у напрям дійстними доказами признаня, становлячими для редакциї цінну заохоту до постійности на обібраній дорозі.

Одинокою обітницею з нашої сторони, а радше сказавши, одиноким з'обовязанем, яке приймаємо, єсть стояти і дальше на основі тих пересьвідчень, котрі нині вільно нам вже уважати тревалим звеном між часописию а читателями, а подаючи їм інформациї з проявів дійстного житя, вибирати зпоміж них лише ті, яких вартість і вплив на суспільність власну або чужу признаємо. Ту задачу хочемо виповнити як доси без тіни упереджень, сторонничої ненависти і взгляду на личний інтерес.

То всьо, що вільно нам нині сказати о дусї і напрямі нашої праці на будуще.

Не спускаючи з уваги печаливого і безперервного постійного забезпеченя сотрудництванашої часописи, маємо сказати кілька слів о тім, що ми в відділі белетристики приготовили для „TYGODNIK-A MÓD I POWIEŚCI" на будуючий рік.

Маєм запевнені праці: *Марії Родзевичівно*, *Віктора Ґомулицкого*, *Володислава Ст. Рей монта*, *Севера (Ігн. Мацїйовского)*, *Володислава Уминьского* і многих иниших.

В відділї поезиї звістні читателям пера: *Казимира Глиньского*, *Миріяма*, *Лянґого*, *Ор-Ота* і иниших, обіцяли нам свої твори на слідуючий рік.

Розпочинаємо рік 1900 двома творами повістевими:

Волод. Ст. Реймонта
повість п. з.:
І по многих днях. — І по многих літах....

Севера
повість п. з.:
Леґенда.

Услівя передплати разом з премією:

У Львові і Кракові:	
Чвертьрічно	1 зр. 80 кр.
Піврічно	3 зр. 60 кр.
Річно	7 зр. 20 кр.

В Галичинї з почтовою пересилкою;	
Чвертьрічно	2 зр. 20 кр.
Піврічно	4 зр. 40 кр.
Річно	8 зр. 80 кр.

Редактор ЯН СКИВСКИЙ.

Передплату для ЛЬВОВА і ГАЛИЧИНИ принимає, числа оказові і проспекта даром висилає

Головна Аґенция і Експедиция „TYGODNIKA" у Львові

Пасаж Гавсмана ч. 9 і всї книгарнї і контори письм.

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).